

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Okkupasjons- historie på film

På video: Eit storstilt intervjuprosjekt skal sikre historia om krigen, fortalt av hovudpersonane sjølve. Nå er turen komen til veteranar frå Vestlandet.

TEKST: EYSTEIN RØSSUM
FOTO: ARNE NILSEN

Over ein time kvar fekk Reidar Isaksen (78) frå Bergen og Jakob Strandheim (77) frå Fana snakke for ope kamera i går. Tema var livet under okkupasjonen, slik dei to krigsveteranane opplevde det: Isaksen som RAF-flygar, og Strandheim som medlem i Shetlandsgjengen.

Saman med tilsvarande intervju av fleire hundre andre som deltok på ein eller annan måte under krigen, skal opptaka frå Kronstad Hovedgård sikre historiene for ettertida.

Blant vestlendingane som allereie er festa til tapen er blant andre politikaren Trygve Bull, tidlegare Mil-
org-sjef i Bergen, Roar Sam-
nem, Egil D. Johansen og
Gunnar Garbo.

– Video-opptaka skal samlast i Nasjonalbiblioteket i Rana. Dei skal også etter kvart gjerast tilgjengelege på Internett, seier prosjektleiar Jan Eidi, som arbeidar tett saman med Høgskolen i Bergen.

Det er plukka ut personar frå baa sider – eit 20-tals

JAKOB STRANDHEIM (til høgre) og Reidar Isaksen (til venstre) fortalde i går sine eigne krigshistorier til Jan Eidi, som festa det til videoband for ettertida.

leiande NS-medlemmar har sagt ja til å stille opp. 19 av desse har kravd at materialet ikkje skal gjerast tilgjengeleg for andre enn forskarar, medan resten kan brukast fritt.

– Innsamlinga skal vere avslutta i august 1999. Det er ikkje så mange igjen av dei mest aktive, så dette er siste

sjanse til å sikre levande bilete og lyd av dei som var midt oppe i det, seier Eidi, som sidan i sommar har reist land og strand rundt med kamera og mikrofon. Intervjua er ein del av arbeidet med «Norge under okkupasjonen» – ei samling som hitil tel 25 rapportar om ulike sider ved okkupasjonen.

Eksempler på spørsmål til motstandsfolk: Hjemmefront og utefront:

1. Hvor og i hvilket miljø vokste du opp i?
Familie og miljø: Foreldres yrke, arbeidssted. Søsken. Oppvekstforhold. Boligform. Økonomi. Skolegang. Utdannelse senere. Skoleflink? Politisk tilknytning? Politisk miljøtyngde i nærmiljø/kommune.
2. Når kom du med i motstandsbevegelsen, - og hvor gammel var du da?
Avklar: 1. Flyktet til utlandet 2. Gikk i dekning 3. Deltok i Hjemmefronten e.l.
4. Trykte/distribuerte illegale aviser 5. Var fengslet 6. Var krigsseiler.
Utdyp dette! Aktuelle punkter. Minner fra pionertiden i motstandsbevegelsen. Ønsker som ble innfridd/ikke realisert?
3. Var det på det tidspunkt noen i din familie eller venner som var aktivt med?
Om? Hvor? Hva?
4. Nevn noen av de viktigste grunner til at du ble med.
5. Hva var det ved hjemmestyrkene som tiltalte deg mest?
6. Hvilke særlige oppgaver hadde det illegale arbeidet på ditt sted?
7. Var det noen av disse oppgavene du eller andre på stedet kan sies å ha lyktes med?
Utdyp dette nærmere!
- Burde hjemmestyrkene/ Londonregjer. valgt en annen fremgangsmåte i ditt miljø?
Forklar dine synspunkter
9. Var din familie orientert om dine illegale gjøremål?
10. Er det ting du opplevde under okkupasjonen du ser tilbake på med særlig glede?
Utdyp dette nærmere!
11. Er det noe du opplevde som du ser tilbake på med særlig beklagelse?
Utdyp dette nærmere!
12. Var du noen gang redd for å bli arrestert av tyskerne? Hva fryktet du mest?
13. Var det noen av dine omgangsvenner du sluttet å ha omgang med? Hvorfor?
14. Fikk du fysisk og/eller psykisk skade av det arbeidet du utførte 1939-1945?
Hvis ja: Hvilke skader?

Refleksjoner i ettertid:

15. Hva synes du var urettferdig ved rettsoppgjøret etter okkupasjonen?
16. Hva synes du var bra ved rettsoppgjøret etter okkupasjonen?
17. Hvilke grupper synes du ble rammet for strengt ved rettsoppgjøret etter krigen?
18. Hvilke grupper som ikke ble rammet burde vært tatt med?
19. Hvilke grupper synes du fikk for mild behandling ved oppgjøret?
20. Hva gjorde størst inntrykk på deg av det som skjedde under okkupasjonen?
21. Hva synes du var positivt under okkupasjonen?
22. Hva synes du var negativt under okkupasjonen?
23. Hvorfor tror du såvidt mange ble medlemmer eller sympatiserte med NS?
24. Synes du at det var riktig at det ble avsagt dødsdommer etter okkupasjonen?
25. Synes du at tidligere medlemmer av Nasjonal Samling fortsatt bør fordømmes?
26. Ble barn av NS-foreldre mobbet under og etter krigen?

NORGE UNDER OKKUPASJONEN

Prosjektleder: Forfatteren Randi Bratteli, forsker Guri Hjeltnes, professor Tore Pryser, fylkesmann Håkon Ruge
Adresse: Prosjektleder Jan Eidi, Myggesien 26, 3218 Sandefjord. Tlf: 33 45 07 58
Bank giro: 3390 45 5000 Post giro: 0826 0916271

Arbeidstjenestens
organisasjon
i Norge
1940 – 1945

